

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (pátého senátu)

28. června 2018*

„Řízení o předběžné otázce – Soudní spolupráce v občanských věcech – Příslušnost a uznávání a výkon rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti – Nařízení (ES) č. 2201/2003 – Článek 8 odst. 1 – Obvyklé bydliště dítěte – Kojenec – Rozhodující okolnosti pro určení místa tohoto bydliště“

Ve věci C-512/17,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Sąd Rejonowy Poznań – Stare Miasto w Poznaniu (Okresní soud Poznaň-Staré Město, Polsko), ze dne 16. srpna 2017, došlým Soudnímu dvoru dne 22. srpna 2017, v řízení zahájeném

HR

za přítomnosti:

KO,

Prokuratura Rejonowa Poznań Stare Miasto w Poznaniu,

SOUDNÍ DVŮR (pátý senát),

ve složení J. L. da Cruz Vilaça (zpravodaj), předseda senátu, E. Levits, A. Borg Barthet, M. Berger a F. Biltgen, soudci,

generální advokát: N. Wahl,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za HR A. Kastelik-Smazou, advokat,
- za KO K. Obrębska-Czyżem, advokat,
- za polskou vládu B. Majczynou, jako zmocněncem,
- za českou vládu M. Smolkem a J. Vláčilem, jakož i A. Kasalickou, jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi M. Wilderspinem a D. Milanowskou, jako zmocněnci,

* Jednací jazyk: polština.

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 8 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (Úř. věst. 2003, L 338, s. 1; Zvl. vyd. 19/06, s. 243).
- 2 Tato žádost byla podána v rámci řízení zahájeného HR týkajícího se návrhu na stanovení podmínek výkonu rodičovské zodpovědnosti k její nezletilé dceři.

Právní rámec

Nařízení č. 2201/2003

- 3 Bod 12 odůvodnění nařízení č. 2201/2003 uvádí:
„Pravidla pro určení příslušnosti ve věcech rodičovské zodpovědnosti stanovená tímto nařízením jsou formulována s ohledem na nejlepší zájmy dítěte, zejména na blízkost. To znamená, že příslušným by měl být především soud členského státu, ve kterém má dítě své obvyklé bydliště, s výjimkou určitých případů změny bydliště dítěte, nebo soud určený dohodou nositelů rodičovské zodpovědnosti.“
- 4 Článek 2 bod 9 definuje pro účely tohoto nařízení pojem „právo péče o dítě“ jako „práva a povinnosti týkající se péče osoby o dítě, a zejména právo určit místo bydliště dítěte“.
- 5 Oddíl 2 nadepsaný „Rodičovská zodpovědnost“, který je součástí kapitoly II uvedeného nařízení, nadepsané „Příslušnost“, obsahuje zejména články 8 až 15 téhož nařízení.
- 6 Článek 8 nařízení č. 2201/2003, nadepsaný „Obecná příslušnost“, stanoví:
„1. Soudy členského státu jsou příslušné ve věci rodičovské zodpovědnosti k dítěti, které má v době podání žaloby obvyklé bydliště na území tohoto členského státu.
2. Odstavec 1 platí s výhradou článků 9, 10 a 12.“
- 7 Článek 12 tohoto nařízení, nadepsaný „Pokračování příslušnosti“, ve svém odstavci 3 stanoví následující:
„Soudy členského státu jsou příslušné k rozhodnutí ve věci rodičovské zodpovědnosti i v jiných řízeních, než která jsou uvedena v odstavci 1, v případě, že
a) dítě má silný vztah k tomuto členskému státu, zejména z toho důvodu, že jeden z nositelů rodičovské zodpovědnosti má v tomto členském státě obvyklé bydliště nebo dítě je státním příslušníkem tohoto členského státu,

a

b) všechny strany řízení v době zahájení řízení příslušnost soudů výslovně či jiným jednoznačným způsobem přijaly a je to v zájmu dítěte.“

8 Článek 15 nařízení č. 2201/2003, nadepsaný „Postoupení věci k projednání vhodněji umístěnému soudu“, uvádí:

„1. Výjimečně mohou soudy členského státu příslušné ve věci, pokud se domnívají, že soud jiného členského státu, ke kterému má dítě zvláštní vztah, je vzhledem ke svému umístění vhodnější k projednání věci nebo její určité části, a v případě, že je to v zájmu dítěte,

a) přerušit řízení v dané věci nebo její části a vyzvat strany, aby podaly návrh u soudu tohoto jiného členského státu v souladu s odstavcem 4, nebo

b) požádat soud jiného členského státu, aby převzal příslušnost v souladu s odstavcem 5.

[...]

3. Má se za to, že dítě má zvláštní vztah k členskému státu ve smyslu odstavce 1, pokud tento členský stát

[...]

c) dítě je jeho státním příslušníkem, [...]

[...]“

Polské právo

9 Podle článků 579, 582 a 582¹ ustawa r. – Kodeks postępowania cywilnego (občanského soudního řádu) ze dne 17. listopadu 1964 (Dz. U. z r. 2016, položka 1822), ve znění použitelném na spor v původním řízení (dále jen „občanský soudní řád“), jsou věci týkající se přiznání rodičovské zodpovědnosti, rozhodování o základních zájmech dítěte a práva na styk s dítětem projednávány v nesporném řízení.

10 Podle čl. 1099 odst. 1 občanského soudního řádu soud, u něhož je podána žaloba, zkoumá z moci úřední v jakékoli fázi řízení otázku příslušnosti polských soudů. Není-li příslušnost dána, uvedený soud prohlásí žalobu za nepřijatelnou.

11 Podle čl. 386 odst. 6 občanského soudního řádu je právní posouzení a úvahy o dalším postupu v řízení uvedené v odůvodnění rozsudku odvolacího soudu závazné jak pro soud, kterému byla věc vrácena, tak i pro odvolací soud při novém přezkumu věci. To neplatí v případě, kdy došlo ke změně právního stavu. Podle čl. 13 odst. 2 občanského soudního řádu se toto ustanovení použije obdobně i ve věcech projednávaných v nesporném řízení.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

12 HR je polskou státní příslušnicí, která bydlí od roku 2005 v Bruselu (Belgie), kde pracuje na základě pracovního poměru na dobu neurčitou jako úřednice v trvalém služebním poměru Evropské služby pro vnější činnost (ESVČ). KO je belgickým státním příslušníkem, který má rovněž bydliště v Bruselu.

- 13 HR a KO se seznámili v roce 2013. V červnu roku 2014 spolu začali bydlet v Bruselu. Dne 16. dubna 2015 se z jejich vztahu v téže městě narodila dcera, MO, která má dvojí, polskou a belgickou státní příslušnost. Z předkládacího usnesení vyplývá, že HR a KO jsou oba nositeli rodičovské zodpovědnosti k jejich dceři.
- 14 Po narození MO se HR se souhlasem KO několikrát zdržovala s dcerou v Polsku v rámci své rodičovské dovolené, dovolených, období svátků, a to po dobu trvající někdy až tři měsíce. Při těchto pobytech se HR s dítětem zdržovala u svých rodičů v obci Przesieka (Polsko) či v bytě v Poznani (Polsko), jehož je od roku 2013 vlastníkem.
- 15 HR a KO se rozešli v srpnu roku 2016 a od té doby žili odděleně v Bruselu. MO bydlí s HR; KO vidá v souladu s dohodou rodičů svou dceru jednou týdně v sobotu od 10:00 do 16:00 hodin. Za tímto účelem pro ni KO ve svém bytě zařídil pokoj. Rodiče se kromě toho pokusili upravit otázku rodičovské zodpovědnosti k MO v rámci mediačního řízení. Od tohoto řízení však bylo upuštěno v listopadu roku 2016.
- 16 MO nechodí ani do jeslí, ani do mateřské školky. S každodenní péčí o dítě pomáhá HR její matka. Předtím jí takto vypomáhala chůva polského původu. HR a MO jsou přihlášeny k pobytu jak v Belgii, tak v Polsku. HR a její rodina s dítětem komunikuje polsky, zatímco KO francouzsky. Jejich dcera mluví a rozumí hlavně prvním z uvedených jazyků.
- 17 HR si přeje usadit se s MO v Polsku, s čímž KO nesouhlasí. Za těchto okolností HR podala dne 10. října 2016 k Sąd Rejonowy Poznań-Stare Miasto w Poznaniu (Okresní soud Poznaň-Staré Město v Poznani) návrh na určení bydliště MO v místě jejího bydliště, ať už se nachází kdekoli, a dále, aby bylo upraveno právo KO na styk s dítětem.
- 18 Usnesením ze dne 2. listopadu 2016 Sąd Rejonowy Poznań-Stare Miasto w Poznaniu (Okresní soud Poznaň-Staré Město) zamítl tento návrh pro nedostatek mezinárodní příslušnosti polských soudů k rozhodování o dané věci. Podle tohoto soudu se obvyklé bydliště dítěte nachází v Belgii, jelikož HR bydlí a pracuje v Bruselu a MO žije s ní. Podle čl. 8 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 jsou tudíž k rozhodnutí o rodičovské zodpovědnosti k MO příslušné belgické soudy. Skutečnost, že HR s dítětem často navštěvuje svou rodinu v Polsku a že v tomto členském státě vlastní byt, nemůže podle názoru uvedeného soudu zpochybnit tento závěr.
- 19 Dne 17. listopadu 2016 podala HR proti tomuto usnesení odvolání k Sąd Okręgowy w Poznaniu (Krajský soud v Poznani, Polsko). KO kromě toho podal v únoru roku 2017 k belgickému soudu návrh na rozhodnutí o rodičovské zodpovědnosti k MO. Naposled uvedený soud ovšem přerušil řízení až do ukončení řízení zahájeného před polskými soudy.
- 20 Usnesením ze dne 28. března 2017 zrušil Sąd Okręgowy w Poznaniu (Krajský soud v Poznani) usnesení Sądu Rejonowego Poznań-Stare Miasto w Poznaniu (Okresní soud Poznaň-Staré Město), přičemž rozhodl, že polské soudy jsou na základě čl. 8 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 příslušné rozhodovat o návrhu podaném v původním řízení.
- 21 Odvolací soud měl za to, že ke dni podání tohoto návrhu se obvyklé bydliště MO nacházelo v Polsku. Odvolací soud v této souvislosti připomněl, že podle judikatury Soudního dvora, a to zejména podle rozsudku ze dne 22. prosince 2010, Mercredi (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829), se obvyklým bydlištěm dítěte rozumí místo, v němž je dítě do určité míry integrováno do sociálního a rodinného prostředí. Podle odvolacího soudu přitom MO, které bylo ke dni podání návrhu v původním řízení 18 měsíců, nebyla integrována do belgického sociálního prostředí, neboť zde nechodila ani do jeslí, ani do mateřské školky, neměla chůvu této národnosti a jedinou osobou, kterou vídala v kontextu tohoto prostředí, byl její otec. Od září roku 2016 tvořila její rodinné prostředí pouze její matka, která ji měla

v každodenní péči. MO byla přitom prostřednictvím své matky a její rodiny svázána s polskými tradicemi a kulturou, jelikož měla polskou chuť, komunikovala především polsky, v Polsku trávila prázdniny, období svátků i větší část mateřské dovolené HR a byla v tomto členském státě pokřtěna.

- 22 Tento soud se kromě toho domnívá, že okolnost, že HR a KO neuzavřeli manželství a nekoupili byt v Bruselu, svědčí o tom, že HR nehodlá pobývat v Belgii déle, než si žádá její pracovní činnost. Naopak skutečnost, že HR koupila byt v Poznani a že podnikala časté a dlouhodobé návštěvy Polska, dokazují, že má v úmyslu vrátit se do tohoto členského státu.
- 23 V dubnu roku 2017 belgický státní zástupce vydal rozhodnutí, kterým se zakazuje, aby MO opustila území Belgie, přičemž tento zákaz platí na dobu neurčitou. HR však získala povolení pobývat s dítětem v Polsku od 11. července 2017 do 12. srpna 2017.
- 24 Sąd Rejonowy Poznań-Stare Miasto w Poznaniu (Okresní soud Poznaň-Staré Město) znovu projednává věc v původním řízení poté, co bylo zrušeno jeho původní usnesení. Dne 19. června 2017 HR dále podala k tomuto soudu rozšiřující návrh, v němž jej žádala, aby povolil přestěhování MO do Polska.
- 25 Tento soud se domnívá, že vzhledem k judikatuře Soudního dvora, a zejména k rozsudku ze dne 22. prosince 2010, Mercredi (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829), jsou v takové věci, jako je věc, která mu byla předložena k projednání, možné dva výklady pojmu „obvyklé bydliště“ dítěte ve smyslu čl. 8 odst. 1 nařízení č. 2201/2003,
- 26 Bylo by možné určit místo obvyklého bydliště takového kojence, jako je MO, pouze s ohledem na integrační vazby vzniklé prostřednictvím rodiče, který o něj skutečně každodenně pečuje. Z tohoto pohledu jsou vazby, které má dítě k členskému státu, jehož je tento rodič státním příslušníkem, a které jsou prokázány skutečností, že v něm pobývá v období svátků a dovolených tohoto rodiče a že prarodiče a širší rodina dítěte ze strany téhož rodiče mají bydliště v tomto státě, že v něm bylo pokřtěno a že komunikuje především jazykem tohoto státu, rozhodujícím aspektem.
- 27 Stejnou měrou lze nicméně vzít v potaz i jiné okolnosti, a to konkrétně skutečnost, že dotyčné dítě běžně pobývá v daném členském státě, že rodič, který o něj pečuje, ve skutečnosti vykonává svou pracovní činnost v tomto státě, že dítě má v tomto státě nárok na lékařskou péči a že druhý rodič, s nímž je dítě v pravidelném kontaktu, je státním příslušníkem tohoto státu a má v něm obvyklé bydliště.
- 28 Za těchto okolností se Sąd Rejonowy Poznań-Stare Miasto w Poznaniu (Okresní soud Poznaň-Staré Město) rozhodl se přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Musí být čl. 8 odst. 1 nařízení [č. 2201/2003] za okolností daných v projednávané věci vykládán v tom smyslu, že:

místem obvyklého bydliště 18 měsíčního dítěte je členský stát, v němž je dítě do určité míry integrováno do sociálního a rodinného prostředí s ohledem: na státní příslušnost rodiče, který má dítě v každodenní péči, na skutečnost, že dítě komunikuje úředním jazykem tohoto členského státu, na to, že dítě bylo v tomto státě pokřtěno a zdržovalo se zde po dobu až tří měsíců během rodičovské dovolené tohoto rodiče a jiných dovolených, které čerpal v období svátků, a s ohledem na kontakty s jeho rodinou,

v situaci, kdy dítě s tímto rodičem po zbytek času pobývá v jiném členském státě, v němž je tento rodič zaměstnán na základě pracovní smlouvy na dobu neurčitou, a dítě v tomto státě udržuje pravidelné, avšak časově omezené kontakty s druhým rodičem a jeho rodinou?

- 2) Je třeba při určování místa obvyklého bydliště 18 měsíčního dítěte na základě čl. 8 odst. 1 nařízení č. 2201/2003, které s ohledem svůj věk zůstává v každodenní péči jednoho z rodičů a s druhým udržuje pravidelné, avšak časově omezené kontakty, zohlednit v případě neshody rodičů ohledně rodičovské zodpovědnosti a úpravy styku s dítětem při posuzování integrace dítěte do sociálního a rodinného prostředí ve stejné míře vazby dítěte na každého z rodičů, anebo je třeba ve větší míře zohlednit vazby na rodiče, který má dítě v každodenní péči?

Řízení před Soudním dvorem

- 29 Předkládající soud požádal o projednání této věci v naléhavém řízení o předběžné otázce podle článku 107 jednacího řádu Soudního dvora. Dne 6. září 2017 pátý senát po vyslechnutí generálního advokáta rozhodl, že této žádosti nevyhoví.
- 30 Dne 15. listopadu 2017 nicméně předseda Soudního dvora rozhodl, že tato věc bude projednána přednostně podle čl. 53 odst. 3 uvedeného jednacího řádu.

K předběžným otázkám

K přípustnosti

- 31 HR zaprvé za účelem zpochybnění přípustnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce zpochybňuje i popis skutkových okolností případu obsažený v předkládacím usnesení, který je podle jejího názoru neúplný a zavádějící. Podle jejího názoru předkládající soud již samotnou formulací předběžných otázek snižuje význam vazeb, které má MO k Polsku.
- 32 V tomto ohledu postačí připomenout, že v řízení podle článku 267 SFEU, které je založeno na zřetelném oddělení funkcí mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem, může Soudní dvůr rozhodnout o výkladu nebo platnosti ustanovení unijního práva pouze na základě skutkových okolností, se kterými jej seznámí předkládající soud. Jak zjištění, tak i posouzení skutkových okolností případu spadá do pravomoci naposled uvedeného soudu (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 3. září 2015, Costea, C-110/14, EU:C:2015:538, bod 13 a citovaná judikatura, jakož i ze dne 21. července 2016, Argos Supply Trading, C-4/15, EU:C:2016:580, bod 29 a citovaná judikatura).
- 33 Soudnímu dvoru tedy nepřísluší rozhodovat o eventuálních rozporech týkajících se skutkových okolností případu. Naproti tomu mu přísluší provést výklad nařízení č. 2201/2003 ve světle východisek vymezených předkládacím soudem.
- 34 HR zadruhé zpochybňuje nezbytnost předložení projednávaných předběžných otázek. V tomto ohledu má pochybnosti o tom, že je odpověď Soudního dvora ve věci mezinárodní příslušnosti polských soudů vzhledem k době, která uplynula od podání návrhu týkajícího se rodičovské zodpovědnosti k MO, ještě užitečná. V této fázi by podle jejího názoru bylo třeba v zájmu dítěte spíše rozhodnout ve věci samé. Kromě toho, předkládající soud ve skutečnosti nemá pochybnosti týkající se výkladu unijního práva, ale chce pouze dosáhnout toho, aby Soudní dvůr potvrdil posouzení skutkového stavu odlišné od posouzení, které provedl Sąd Okręgowy w Poznaniu (Krajský soud v Poznani), ačkoli takové posouzení nespadá do pravomoci Soudního dvora.
- 35 V tomto ohledu je třeba připomenout, že v rámci spolupráce mezi Soudním dvorem a vnitrostátními soudy zavedené článkem 267 SFEU přísluší pouze vnitrostátnímu soudu, aby s ohledem na konkrétní okolnosti věci posoudil jak nezbytnost rozhodnutí o předběžné otázce pro vydání jeho rozsudku, tak relevanci otázek, které klade Soudnímu dvoru (rozsudek ze dne 14. března 2013, Allianz Hungária Biztosító a další, C-32/11, EU:C:2013:160, bod 19a citovaná judikatura).

- 36 V projednávané věci je tudíž pouze předkládající soud příslušný k posouzení otázky, zda má navzdory usnesení, které vydal Sąd Okręgowy w Poznaniu (Krajským soud v Poznani), pochybnosti ohledně výkladu pravidel v oblasti mezinárodní soudní příslušnosti stanovených nařízením č. 2201/2003, které mají za následek, že je nezbytné podat tuto žádost o rozhodnutí o předběžné otázce.
- 37 Za těchto podmínek je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce přípustná.

K věci samé

- 38 Podstatou obou otázek předkládajícího soudu, kterými je třeba se zabývat společně, je výklad pojmu „obvyklé bydliště“ dítěte ve smyslu čl. 8 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 a tento soud se konkrétně táže, na základě jakých kritérií je možné určit místo obvyklého bydliště kojence za okolností, jaké jsou dány v původním řízení.
- 39 V tomto ohledu je třeba připomenout, že v souladu s tímto ustanovením jsou soudy členského státu příslušné ve věci rodičovské zodpovědnosti k dítěti, které má v době podání žaloby obvyklé bydliště na území tohoto členského státu.
- 40 Vzhledem k neexistenci definice pojmu „obvyklé bydliště“ dítěte v tomto nařízení nebo příslušného odkazu na právní předpisy členských států Soudní dvůr opakovaně judikoval, že se jedná o autonomní pojem unijního práva, který musí být vykládán s ohledem na kontext ustanovení, v nichž je uveden, a na cíle nařízení č. 2201/2003, zejména pak na cíl vyplývající z bodu 12 jeho odůvodnění, a sice že pravidla pro určení příslušnosti stanovená tímto nařízením jsou formulována s ohledem na nejlepší zájmy dítěte, zejména na blízkost (rozsudky ze dne 2. dubna 2009, A, C-523/07, EU:C:2009:225, body 31, 34 a 35; ze dne 22. prosince 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, body 44 až 46; ze dne 9. října 2014, C, C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, bod 50, jakož i ze dne 8. června 2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, bod 40).
- 41 Podle judikatury Soudního dvora musí být obvyklé bydliště dítěte stanoveno na základě všech konkrétních skutkových okolností v každém jednotlivém případě. Kromě fyzické přítomnosti dítěte na území členského státu je třeba zohlednit další skutečnosti, které mohou nasvědčovat tomu, že tato přítomnost nemá pouze dočasnou či příležitostnou povahu a že pobyt dítěte svědčí o určitém stupni integrace dítěte v rámci sociálního a rodinného prostředí (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 2. dubna 2009, A, C-523/07, EU:C:2009:225, body 37 a 38; ze dne 22. prosince 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, body 44, 47 až 49, jakož i ze dne 8. června 2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, body 42 a 43).
- 42 Z této judikatury vyplývá, že místo obvyklého bydliště dítěte ve smyslu nařízení č. 2201/2003 se nachází v místě, kde je fakticky středobod jeho života. Pro účely ustanovení čl. 8 odst. 1 tohoto nařízení musí soud, k němuž byla podána žaloba, určit, kde se nacházel tento středobod v době podání návrhu týkajícího se rodičovské zodpovědnosti k dítěti.
- 43 V tomto rámci je obecně třeba vycházet z faktorů, jako je trvání, pravidelnost, podmínky a důvody pobytu dítěte na území různých členských států, kde se dítě nacházelo během svého života, místo a podmínky jeho školní docházky, jakož i rodinné a sociální vazby dítěte v uvedených členských státech (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 2. dubna 2009, A, C-523/07, EU:C:2009:225, bod 39).
- 44 Kromě toho, pokud dítě není ve školním věku, a tím spíše, jedná-li se o kojence, okolnosti týkající se osoby nebo osob, s nimiž dítě žije, které je skutečně každodenně opatrují a pečují o ně – jimž jsou zpravidla jeho rodiče – mají zvláštní význam pro určení místa, kde se nachází středobod jejich života. Soudní dvůr totiž uvedl, že prostředím takového dítěte je především rodinné prostředí tvořené touto

osobou či těmito osobami a že nutně sdílí sociální a rodinné prostředí s těmito osobami, na nichž je závislé (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 22. prosince 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, body 53 až 55).

- 45 Pokud tedy takový kojeneček žije v každodenním životě se svými rodiči, je zejména třeba určit místo, kde tito rodiče stabilně pobývají a kde jsou integrováni do sociálního a rodinného prostředí. V tomto ohledu je třeba vzít v potaz faktory jako je trvání, pravidelnost, podmínky a důvody pobytu na území různých dotčených členských států, jakož i rodinné a sociální vazby, které rodiče a dítě udržují v těchto členských státech (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 22. prosince 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, body 55 a 56).
- 46 A konečně, pro účely stanovení místa obvyklého pobytu dítěte lze přihlídnout rovněž k záměru rodičů usadit se s dítětem v určitém členském státě, je-li vyjádřen určitými konkrétními kroky (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 2. dubna 2009, A, C-523/07, EU:C:2009:225, bod 40; ze dne 9. října 2014, C, C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, bod 52, a ze dne 8. června 2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, bod 46).
- 47 Poté, co byly připomenuty tyto obecné úvahy, je třeba uvést, že z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že v projednávané věci se dítě, MO, narodila v Bruselu a žila tam s oběma rodiči a že v době podání návrhu na úpravu podmínek rodičovské zodpovědnosti po rozchodu rodičů stále ještě žila v Bruselu u HR, přičemž HR o ni skutečně pečovala. Z tohoto rozhodnutí rovněž vyplývá, že HR, která žije již několik let v téže městě, v něm vykonává výdělečnou činnost v rámci pracovního poměru na dobu neurčitou. Tyto okolnosti tedy nasvědčují tomu, že v době podání žaloby k předkládajícímu soudu HR a dítě, které je na ní závislé, stabilně pobývaly na belgickém území. Takový pobyt navíc s ohledem na délku jeho trvání, jeho pravidelnost, jeho podmínky a jeho důvody v zásadě vykazuje určitý stupeň integrace dotčeného rodiče do sociálního prostředí, které s ním sdílí i dítě.
- 48 Je sice pravda, že rodinné prostředí kojence je v situaci, kdy jeho rodiče žijí odděleně, do značné míry určováno rodičem, s nímž žije každodenně, avšak druhý rodič rovněž spoluvytváří toto prostředí, pokud s ním dítě udržuje pravidelný kontakt. Takový vztah je tudíž za předpokladu, že existuje, třeba vzít v potaz při určování místa, kde se nachází středobod života dítěte.
- 49 Význam, který musí být přičítán tomuto vztahu, se liší v závislosti na konkrétních okolnostech jednotlivého případu. Pro účely takové věci, jako je věc projednávaná v původním řízení, postačí poukázat na to, že skutečnost, že dítě zpočátku bydlelo ve městě, kde obvykle pobývá, i s tímto druhým rodičem, stejně jako skutečnost, že tento rodič stále žije v tomto městě a každý týden udržuje kontakt s dítětem, prokazují, že dítě je v dotčeném městě integrováno v rodinném prostředí tvořeném oběma rodiči.
- 50 Z předkládacího usnesení jasně rovněž vyplývá, že dítě, MO, několikrát pobývalo někdy až po dobu tří měsíců v Polsku, tj. v členském státě, z něhož pochází HR a kde bydlí její rodina.
- 51 V tomto ohledu je nicméně nesporné, že tyto pobyty MO v Polsku byly uskutečněny z důvodu dovolených její matky a v období svátků. Je však třeba upřesnit, že pobyty uskutečněné v minulosti dítětem s jeho rodiči na území určitého členského státu v rámci dovolených jsou v zásadě občasnými a dočasnými přerušováními běžného rytmu jejich života. Takové pobyty tedy obecně nemohou představovat rozhodující okolnosti při posuzování místa obvyklého bydliště dítěte. Skutečnost, že v projednávané věci tyto pobyty někdy trvaly několik týdnů, nebo dokonce i několik měsíců, sama o sobě nezpochybnuje relevanci těchto úvah.
- 52 V této souvislosti není rozhodující ani skutečnost, že HR pochází z dotčeného členského státu a že dítě z tohoto důvodu sdílí kulturu tohoto státu – o čemž svědčí zejména jazyk, kterým hlavně komunikuje a skutečnost, že v tomto státě bylo pokřtěno – a udržuje vztahy s rodinnými příslušníky, kteří mají bydliště v uvedeném státě.

- 53 Jak HR a polská vláda zdůraznily ve svých vyjádřeních, Soudní dvůr zajisté ve svém rozsudku ze dne 22. prosince 2010, Mercredi (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, bod 55) rozhodl, že zeměpisný a rodinný původ rodiče, který má dítě v péči, mohou být relevantní pro určení toho, zda se uvedený rodič, a tudíž i dítě, integrovali do sociálního a rodinného prostředí.
- 54 Jak však bylo připomenuto v bodě 41 tohoto rozsudku, určení místa obvyklého bydliště dítěte ve smyslu čl. 8 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 obnáší celkové posouzení konkrétních okolností jednotlivého případu. Vodítka poskytnutá v kontextu určitého případu proto mohou být přenesena na jiný pouze s velkou opatrností.
- 55 V této souvislosti ve věci, v níž byl vydán rozsudek ze dne 22. prosince 2010, Mercredi (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829), se B. Mercredi přestěhovala ze Spojeného království, kde dříve bydlela se svou dcerou, na ostrov Réunion (Francie), když byly dceři dva měsíce. V okamžiku tohoto přestěhování měla B. Mercredi výlučné právo péče o dítě ve smyslu čl. 2 bodu 9 nařízení č. 2201/2003. Vzhledem k tomu, že v době podání žaloby v této věci matka s dcerou pobývaly na uvedeném ostrově pouze několik dní, bylo otázkou, zda obvyklé bydliště dítěte ve smyslu tohoto nařízení zůstalo ve Spojeném království, anebo zda bylo přemístěno do Francie s ohledem na takové zeměpisné přemístění. V této souvislosti představovaly okolnosti spočívající v tom, že B. Mercredi pocházela z tohoto ostrova, že její rodina tam stále žila a že hovořila francouzsky, indicie, které byly s to prokázat, že přestěhování B. Mercredi bylo trvalé, a tudíž i že došlo ke změně místa obvyklého bydliště její dcery.
- 56 Naproti tomu v takových souvislostech, jaké jsou dány ve věci v původním řízení, zeměpisný původ rodiče, který ve skutečnosti pečuje o dítě, a vztahy, které dítě udržuje se svou rodinou v dotyčném členském státě, nemohou pro účely určení místa, kde se nachází středobod života dítěte, zastínit objektivní okolnosti, které naznačují, že v době podání návrhu týkajícího se rodičovské zodpovědnosti stabilně pobývalo s tímž rodičem v jiném členském státě.
- 57 Kromě toho, pokud jde o kulturní vazby dítěte k členskému státu, z něhož pocházejí jeho rodiče, je pravda, že tyto vazby mohou prokázat existenci určité blízkosti mezi dítětem a dotyčným členským státem, která v podstatě odpovídá vztahu státní příslušnosti. Jazykové znalosti dítěte a jeho státní příslušnost mohou také případně představovat indicie pro určení místa obvyklého bydliště dítěte (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 2. dubna 2009, A, C-523/07, EU:C:2009:225, bod 39).
- 58 Unijní zákonodárce však vyhradil v nařízení č. 2201/2003 v oblasti rodičovské zodpovědnosti takovým důvodům pouze omezený prostor. Konkrétně, podle tohoto nařízení příslušnost soudů členského státu, jehož státní příslušnost má dítě, může mít přednost před příslušností soudů členského státu jeho obvyklého bydliště pouze za okolností a podmínek, které jsou taxativně stanoveny v článcích 12 a 15 uvedeného nařízení.
- 59 Tato volba vychází z určité koncepce nejlepšího zájmu dítěte. Unijní zákonodárce má totiž za to, že soudy, které jsou místně blízké obvyklému bydlišti dítěte, jsou obecně schopny nejlépe posoudit opatření, která mají být přijata v jeho zájmu dítěte (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 23. prosince 2009, Detiček, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, bod 36; ze dne 15. července 2010, Purrucker, C-256/09, EU:C:2010:437, bod 91, jakož i ze dne 15. února 2017, W a V, C-499/15, EU:C:2017:118, body 51 a 52).
- 60 Při výkladu pojmu „obvyklé bydliště“ dítěte ve smyslu čl. 8 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 tedy nelze přiznat rozhodující význam kulturním vazbám dítěte nebo jeho státní příslušnosti na úkor objektivních geografických důvodů, jelikož v opačném případě by nebyl respektován záměr unijního zákonodárce.
- 61 Konečně ani okolnost, že rodič, který skutečně pečuje o dítě, má případně v úmyslu vrátit se spolu s ním do členského státu, ze kterého tento rodič pochází, nemůže být rozhodující okolností v takovém kontextu, jaký je dán ve věci v původním řízení.

- 62 V bodě 46 tohoto rozsudku bylo zajisté připomenuto, že úmysl rodičů může představovat relevantní faktor při určování místa, kde se nachází obvyklé bydliště dítěte.
- 63 Avšak okolnost, že o dítě ve skutečnosti pečuje jeden z jeho rodičů, neznamená, že záměr rodičů je v každém případě omezen pouze na vůli posledně uvedeného rodiče. Pokud jsou totiž oba rodiče nositeli práva péče o dítě ve smyslu čl. 2 bodu 9 nařízení č. 2201/2003 a mají v úmyslu vykonávat toto právo, musí být zohledněna vůle každého z nich.
- 64 V každém případě dále platí, že záměr rodičů vzhledem k tomu, že určování obvyklého bydliště dítěte ve smyslu nařízení č. 2201/2003 se zakládá zejména na objektivních okolnostech, není v zásadě sám o sobě v tomto ohledu rozhodující. Jde případně jen o indicii, která může doplnit soubor dalších shodujících se skutečností (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 8. června 2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, body 47 a51).
- 65 Vůle rodiče, který o dítě skutečně pečuje, směřující k usazení se s ním v budoucnu v členském státě, ze kterého tento rodič pochází, ať už je taková vůle prokázána či nikoli, tudíž nemůže sama o sobě vést k určení obvyklého bydliště dítěte v tomto členském státě. Jak uvedla česká vláda, za takových okolností, jaké jsou dány ve věci v původním řízení, nelze zaměňovat otázku místa, kde se v době podání návrhu týkajícího se rodičovské zodpovědnosti k dítěti nacházelo obvyklé bydliště tohoto dítěte, s otázkou případného budoucího přenesení tohoto místa obvyklého bydliště do jiného členského státu. Skutečnost, že uvedený rodič měl v té době vůli usadit se v budoucnu ve svém členském státě původu, tedy neumožňuje dospět k závěru, že dítě tam již bydlelo.
- 66 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba na položené otázky odpovědět tak, že čl. 8 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 musí být vykládán v tom smyslu, že obvyklé bydliště dítěte ve smyslu tohoto nařízení se nachází v místě, kde se nachází skutečný středobod jeho života. Vnitrostátnímu soudu přísluší určit, kde se takový středobod nacházel v době podání návrhu týkajícího se rodičovské zodpovědnosti k dítěti, na základě souboru shodujících se skutečností. V tomto ohledu je v takové věci, jako je věc projednávaná v původním řízení, vzhledem ke skutečnostem zjištěným tímto soudem, třeba za rozhodující okolnosti považovat společně následující okolnosti:
- skutečnost, že dítě bydlelo od okamžiku svého narození až do rozchodu rodičů obvykle s nimi na určitém místě,
 - okolnost, že rodič, který od okamžiku rozchodu partnerů o dítě skutečně pečuje, stále v každodenním životě bydlí s dítětem v tomto místě a vykonává v něm svou výdělečnou činnost v rámci pracovního poměru na dobu neurčitou, a
 - skutečnost, že dítě má v uvedeném místě pravidelné kontakty se svým druhým rodičem, který stále bydlí v tomtéž místě.
- Naproti tomu, v takové věci, jako je věc projednávaná v původním řízení, nelze považovat za rozhodující následující okolnosti:
- pobyty, které rodič, jenž o dítě skutečně pečuje, s ním v minulosti uskutečnil na území členského státu, ze kterého tento rodič pochází, v rámci svých dovolených nebo v období svátků;
 - původ dotyčného rodiče, kulturní vazby dítěte k tomuto členskému státu, které z toho vyplývají, a jeho vztahy s rodinnými příslušníky, kteří bydlí v uvedeném členském státě, a
 - případný záměr uvedeného rodiče usadit se s dítětem v budoucnu v témže členském státě.

K nákladům řízení

- 67 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (pátý senát) rozhodl takto:

Článek 8 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 musí být vykládán v tom smyslu, že obvyklé bydliště dítěte ve smyslu tohoto nařízení se nachází v místě, kde se nachází skutečný středobod jeho života. Vnitrostátnímu soudu přísluší určit, kde se takový středobod nacházel v době podání návrhu týkajícího se rodičovské zodpovědnosti k dítěti, na základě souboru shodujících se skutečností. V tomto ohledu je v takové věci, jako je věc projednávaná v původním řízení, vzhledem ke skutečnostem zjištěným tímto soudem, třeba za rozhodující okolnosti považovat společně následující okolnosti:

- skutečnost, že dítě bydlelo od okamžiku svého narození až do rozchodu rodičů obvykle s nimi na určitém místě,
- okolnost, že rodič, který od okamžiku rozchodu partnerů o dítě skutečně pečuje, stále v každodenním životě bydlí s dítětem v tomto místě a vykonává v něm svou výdělečnou činnost v rámci pracovního poměru na dobu neurčitou, a
- skutečnost, že dítě má v uvedeném místě pravidelné kontakty se svým druhým rodičem, který stále bydlí v tomtéž místě.

Naproti tomu, v takové věci, jako je věc projednávaná v původním řízení, nelze považovat za rozhodující následující okolnosti:

- pobyty, které rodič, jenž o dítě skutečně pečuje, s ním v minulosti uskutečnil na území členského státu, ze kterého tento rodič pochází, v rámci svých dovolených nebo v období svátků;
- původ dotyčného rodiče, kulturní vazby dítěte k tomuto členskému státu, které z toho vyplývají, a jeho vztahy s rodinnými příslušníky, kteří bydlí v uvedeném členském státě, a
- případný záměr uvedeného rodiče usadit se s dítětem v budoucnu v témže členském státě.

Podpisy.